

Scherpe analyse van uitwassen in pinksterkerk

TROUW – PAULINE WESEMAN, 30/05/12

Silvan Schoonhoven: God, Geld & Gehoorzaamheid, de keerzijde van het succes van de pinkstergemeente. Nieuw Amsterdam, Amsterdam ISBN 978 90 468 1225 9; 191 blz, € 17,95

Schrijver

Het zijn preekrecensies voor het Leidsch Dagblad waardoor journalist Silvan Schoonhoven (1974) in aanraking komt met pinkstergemeenten. De godsdienstwetenschapper raakt gefascineerd door hun levendigheid. Zelf is hij niet religieus. Na een bezoek aan Outreach Centre Nederland (OCN) van voorganger GertJan Agtereek in Leiden ontdekt hij misstanden zoals oplichting, waarover hij vaak publiceert. Tien jaar na deze ontmoeting ligt er een boek dat al voor het uitkomt in opspraak is geraakt. OCN bereidt een kort geding voor tegen de publicatie en dient een klacht in bij de Raad voor de Journalistiek.

Zijn visie

Anders dan alle media-aandacht doet vermoeden, verhaalt slechts dik een kwart van het boek over voorganger Agtereek en hoe hij volgens Schoonhoven een miljoenenimperium van kerken en bedrijven bij elkaar verzint. Gemeenteleden brengen hiervoor eindeloze offers in tijd, geld en identiteit, tot hun hypotheek aan toe, gezinnen scheuren. Vooral tot eer en glorie van Agtereek. Kamervragen leidden tot sluiting van OCN's verslavingskliniek Winnersway. De kerk dunt uit, Agtereek blijft.

Maar 'God, Geld & Gehoorzaamheid' is meer. Dit hoofdstuk is ingebed in analyses en voorbeelden van de opkomst van de pinksterbeweging en andere uitglidders dan die van Agtereek. Van de familie Maasbach, Rob Allart (Beréa Amsterdam) en God's Embassy in Nederland tot Todd Bentley en Benny Hinn in Amerika.

De portretten tonen een patroon van megalomane leiders die zich vergalopperen aan grote dromen, geldzucht, escapades en extremiteiten als een cursus 'doden opwekken'. Leiders die met beloften geld aftroggelen van goedgegelovige volgelingen, weinig nakomen en critici de mond snoeren op straffe van hel en verdoemenis.

Lucratieve verleidingstruc blijkt het welvaartsevangelie volgens een 'wetmatigheid' met een wonderlijke 'vermenigvuldigheidsfactor': God geeft overvloedig, maar alleen als jij alles geeft wat je hebt. Alles.

Mooiste zin

'Het was allemaal een Titanic van goede bedoelingen', zegt overtuigd ongelovige Frank Luuk die kort voor OCN webteksten schreef, voor bedrijven met klinkende namen (modellenbureau Purity) en grote kantoren maar zonder enig product.

Opvallendste stelling

Met dit boek wil Schoonhoven de (aantrekkings)kracht van de pinksterbeweging laten zien en analyseren waarom dit type kerken regelmatig in de problemen komt. Hij analyseert scherp de 'bijzondere omstandigheden' die zorgen voor 'een klimaat waarin misstanden makkelijker ontkiemen': het gebrek aan vaste structuren en toezicht, de ruimte voor radicale leiders, entertainers eerder, die door hun 'bijzondere godsgaven' minder bekritiseerd (mogen) worden, plus het niet zelden onvoorwaardelijke, naïeve geloof in wonderen en gevoel van gemeenteleden.

Verwarrend is Schoonhovens combinatie van een beschrijving van de pinksterbeweging in het algemeen en een opsomming van puur verkeerde voorbeelden. Dit kan een scheef beeld van de beweging creëren. Van vele ontspoorde voorgangers namen reguliere pinkstergemeenten en koepelorganisatie VPE (Verenigde Pinkster- en Evangeliegemeenten) immers afstand, zoals van Agtereek in 2009.

Reden om het niet te lezen

De achterflap belooft een onthullend verhaal, maar dat is het nauwelijks voor wie de artikelen in het Leidsch Dagblad en de uitzendingen van 'EenVandaag' over Agtereek kent. Misstappen van andere voorgangers waren ook al bekend. De verhalen blijven schokkend, maar verliezen aan kracht door de magere bronvermelding en onderbouwing. De zeventig bronnen die Schoonhoven sprak over OCN worden meestal anoniem of slechts met voornaam opgevoerd. Dat terwijl een aantal ogenschijnlijk dezelfde bronnen bij EenVandaag met naam en toenaam in beeld kwam. Bij de overige portretten zegt Schoonhoven zich op dagbladarchieven, video's en weblogs te baseren, maar verwijzingen ontbreken vaak.

Reden om het wel te lezen

Qua uitwassen levert Schoonhoven een vergaand overzicht en bewonderenswaardige analyse. Daardoor valt op dat het welvaartsevangelie in het zogenaamd nuchtere Nederland geen Amerikaanse proporties heeft aangenomen maar wel meer voet aan de grond krijgt. Door schrijnende getuigenissen laat hij zien hoe dezelfde magie die pinksterkerken groot maakt in verkeerde handen tot hun ondergang kan leiden. Dit alles leest als een trein zonder sensationeel te worden. Door de verklarende woordenlijst is het ook voor buitenstaanders goed te volgen.